

PROF. DR. ALİ İHSAN GENCER'İN HAYATI, AKADEMİK ÇALIŞMALARI VE ESERLERİ

Metin ÜNVER*

1) Hayatı

Ali İhsan Gencer 01.01.1946¹ tarihinde Bartın'ın Merkez mahallelerinden Demirciler Mahallesi'nde dünyaya gelmiştir. Babası Bartın esnafından Hasan Efendi, annesi Zeliha Hanım'dır. İlkokul, ortaokul ve lise eğitimini doğduğu şehirde yapmıştır. Lise tahsili sonrasında Bartın Kazası Arıt Nahiyesi'nde bulunan Menteşepiri İlkokulu'nda 13 Aralık 1964-1 Ağustos 1965 tarihleri arasında, toplam yedi ay on sekiz gün öğretmenlik yapar. Ülkemizde temel eğitimin dahi henüz çok düşük seviyelerde bulunduğu bu tarihlerde, yetişmiş eleman eksikliğinin her alanda olduğu gibi eğitim sahasında da büyük sıkıntılara sebep olduğu bilinmektedir. Elinde sayıca yeterli öğretmen bulunmayan devlet, lise mezunu gençleri bu işte istihdam ederek, topluma en azından temel eğitimi sunma çabasıdadır. Böyle bir dönemde Hocamız da liseden henüz mezun olmuş bir genç olarak, öğretmenlik mesleğine yönelerek, devleti için hizmet etme yolunu seçmiştir. Severek yaptığı bu kısa öğretmenlik tecrübesinin üniversitede okumaya karar vermesi noktasında çok etkili olduğu bizzat Hocamız tarafından ifade edilirdi. Bunun üzerine 1965'de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü'ne kaydını yaptırır.

* Araş. Gör., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü; munver@istanbul.edu.tr
1 Hocamız doğum yılının aslında 1945 olduğunu, ancak nüfus kayıtlarına 1946 olarak yazdırıldığını ifade ederdi.

1969 yılında Sonçağ Tarihi Kürsüsü'nden, *1853-1856 Seneleri Arasında Eflak ve Boğdan'da Gelişen Olaylar ve Paris Andlaşmasından Sonra Eflak ve Boğdan'ın Birleştirilmesi* konusunda hazırladığı bitirme tezi Prof. Dr. Ahmet Cevat Eren ve Prof. Dr. Cemal Tukin hocalardan oluşan jüri tarafından başarılı bulunarak mezun olur. 1970 yılında mezun olduğu kürsüye asistan olarak intisap eder. 29 Mayıs 1970'de yapılan bilim sınavı jürisi Prof. Dr. Cemal Tukin, Prof. Dr. Şahabettin Tekindağ ve Prof. Dr. Ahmet Cevat Eren'den meydana gelmektedir. Kadrosu Ekim 1971'de ise asil statüsüne dönüştürülür. Prof. Dr. Ahmet Cevat Eren'in danışmanlığında hazırlamış olduğu *Bahriyede Yapılan Islahat Hareketleri ve Bahriye Nezaretinin Kuruluşu (1789-1867)* konulu tezini 10 Haziran 1976 tarihinde savunarak Doktor unvanı almıştır. Tez savunmasından çok kısa bir süre sonra hocası Prof. Eren, henüz genç sayılabilecek bir yaşta hayatını kaybetmiştir. Bu âni kayıp, Dr. Ali İhsan Gencer için altı yıllık uzun bir çabanın ürünü olan bilimsel bir paye elde etme sevincini bir anda hüzne çevirmiştir. Üzüntüsünü biraz olsun azaltabilmek için olsa gerek, Hocamız 1 Temmuz 1976 tarihi itibarıyla vatani görevini yapmak üzere askere gitmiş ve 141. dönem olarak, kısa süreli yedek subaylık hizmetini 31 Temmuz 1976'da Ankara Polatlı'da tamamlamasının ardından, terhis edilmiştir.

Askerlik dönüşü Sonçağ Tarihi Kürsüsünde Asistan Doktor olarak görevine devam eden Dr. Gencer, Doktora sonrası Türk deniz tarihi alanında makale ve tebliğler sunarak, ilk bilimsel faaliyetlerine başlamıştır. Bu arada yabancı dilini geliştirmek için Fransa'ya gitmek amacıyla teşebbüslerde bulunduğu anlaşılan Dr. Ali İhsan Gencer, Fransa devlet bursuna müracaat etmişse de, söz konusu burs tahakkuk etmemiş (1980) ancak 1981 Mart'ında eski üniversite kanununun 40. maddesi uyarınca, "bilgisi ve görgüsünü artırmak üzere" bir yıllığına Fransa'ya gönderilmiştir. Yurda döndükten sonra Yardımcı Doçent unvanıyla öğretim üyeliğine yükseltilmiştir (1982). Bu dönemde Sonçağ Tarihi Kürsüsü'nün başında 1978 yılında Hacettepe Üniversitesi'nden atanan Prof. Dr. Nejat Göyünç bulunmaktadır. 1981 yılında çıkarılan 2547 sayılı Yükseköğrenim Kanunu çerçevesinde her üniversitede bir Türkiye Cumhuriyeti Tarihi kürsüsü kurulmasına gidilmiştir. Bu uygulama sırasında, diğer üniversitelerden farklı olarak İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi bir tasarrufta bulunmuş ve Sonçağ Tarihi Kürsüsü, "Yakınçağ ve Türkiye Cumhuriyeti Anabilim Dalı" şeklinde ve yine Prof. Dr. Nejat Göyünç

başkanlığında, teşkilatlandırılmıştır. Hocamız da doğal olarak akademik faaliyetlerini söz konusu yeni yapılanmada devam ettirmiştir.

2 Ekim 1985 tarihinde Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi'nde yapılan ve Prof. Dr. Şerafettin Turan'ın başkan, Prof. Dr. Bayram Kodaman'ın raportör olarak hazır buldukları kolokyumda Doçentliğe yükseltilen Ali İhsan Gencer, 17.01.1986 tarihinde Yakınçağ ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı'nda açık bulunan Doçentlik kadrosuna atanmıştır. 1990'da anılan anabilim dalı; Yakınçağ Tarihi ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi adı altında iki anabilim dalına ayrılmış, bunun üzerine bilim sahası çalışmaları dolayısıyla Doç. Dr. Ali İhsan Gencer fiilen Kasım 1990'da kadrosu ile birlikte Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı'na aktarılmıştır.

Yürüttüğü bilimsel faaliyetlerin ülkemizin ilgili stratejik kurumları tarafından taktir edilmesinin bir göstergesi olarak 1989-1990 Eğitim-Öğretim yılında Türk Silahlı Kuvvetleri Harp Akademileri Komutanlığı bünyesinde 1952'den beri faaliyet göstermekte olan Milli Güvenlik Akademisi çalışmalarına katılmak üzere davet edilmiştir. Amacı "Öğretime katılan Silahlı Kuvvetler mensupları ile kamu yönetiminde görevli üst kademe yöneticilerine Milli Güvenlik konularında bilgi ve planlama becerisi kazandırmak; asker ve sivil müdahimler arasındaki koordinasyon ve işbirliği ruhunu pekiştirmek" olarak belirtilen Milli Güvenlik Akademisi'nin Ankara'da bulunan kompleksinde 5 Mart-20 Temmuz tarihleri arasında verilen eğitim dahilinde, zaman zaman birkaç gün devam eden seminerlere kursiyer olarak katılmış ve politik dış ilişkiler, ekonomi, sosyo-kültürel, askerî ve askerî politik ilişkiler konularında yapılan seminerleri başarıyla tamamlayarak, Akademinin 36. dönem mezunları arasında yerini almıştır.

11 Şubat 1991 tarihinde Güney Doğu Avrupa Araştırmaları Merkezi müdürü olarak görevlendirilen Doç. Dr. Ali İhsan Gencer, Kasım 1991'de Profesör kadrosuna atanmış ve bir süre sonra Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı (Mayıs 1995) başkanı, aynı yılın Haziran ayında ise Tarih Bölümü Başkanı seçilmiştir. Prof. Dr. Ali İhsan Gencer söz konusu Merkez müdürlüğü görevini 2005 yılına kadar devam ettirmiş ve müdürlüğe tayininden sonra Edirne'de bulunan Merkez binasında önemli ve devamlı bilimsel etkinlikler gerçekleştirilmiştir. Aynı zamanda merkezin alanında uzman ve Balkan dillerine hakim

araştırmacılar istihdam edilmesi de yine Prof. Gencer döneminde olmuştur. Hocamız akademik hayatı boyunca, başta Societe Asiatique (Paris), Türk Tıp Tarihi Kurumu (İstanbul), Atatürk Araştırma Merkezi (Ankara), Askeri Tarih Kurumu Genel Kurulu (Ankara) gibi ilmi cemiyetlerin yanında, vefatında Planlama ve Denetleme Kurulu üyeleri arasında yer almakta olduğu Genelkurmay ATASE Başkanlığı Stratejik Araştırmalar ve Etüd Merkezi (Ankara) gibi ülke menfaatine faaliyet gösteren önemli kurumlarda üyelik yaparak, hizmetlerde bulunmuştur.

Aniden yakalandığı hastalık sonucu 8 Şubat 2008 tarihinde aramızdan ayrıldığı sırada Yakınçağ Tarihi Anabilim Dalı Başkanı ve Tarih Bölüm Başkanı görevlerini uhdesinde bulundurmaktaydı. Yönetici olarak da bilim dünyası ve tarih camiasına uzun yıllar hizmet etmiş olan Hocamızın daima hatırlanacak tarihçiler arasında yerini aldığıın göstergesi olan bilimsel çalışmalarının mahiyeti ve bir tarihçi olarak hedefleri konusundan da biraz bahsetmek gerekmektedir.

2) Akademik Çalışmaları

Kendisinden kısa bir süre de olsa istifade etme şansı bulduğum merhum Prof. Dr. Ali İhsan Gencer daha asistanlığının ilk zamanlarında dönemin önde gelen kitap meraklıları arasında yer alan Ziyad Ebuzyiyya (1911-1994), Seyfettin Özege (1901-1981) gibi şahsiyetlerle yakın ilişki kurmuş ve henüz asıl amacına uygun faaliyet gösteren Sahhaflar Çarşısı'nda bir muhit edinmişti. Hocamızın bu günlerine ve kitap sevgisinin Sümer Kitabevi'nin sahibi sah haf Ali Manav ve Der Kitabevi sahibi İbrahim Derbeder beyler en iyi tanıklarındır. O yıllarda satılmak üzere çarşıya getirilen nadir kitaplardan öncelikle haberdar edilen kişiler arasında yer aldığıın bizzat Hocamız ifade ederdi. Bu vesile ile ve tabii ki maddi imkanları dahilinde bir kısım nadir kitabı o dönemde edinmiştir. Özellikle doktora tez çalışmaları sırasında konusu ile alakalı gerek matbu gerekse yazma ve özellikle dönemin şartları içinde kendi gayreti ile ulaşamayacağı türden kitaplardan yukarıda isimleri verilen kitap dostlarının kendisini mütemadiyen haberdar etmekten geri durmadıklarını Hocamız ifade ederdi. Bu sayede tezi sırasında konuyla alakalı görmemiş olabileceği hiçbir yazma eserin bulunmadığını gururla söylerdi.

Prof. Dr. Ali İhsan Gencer deniz tarihine gönül vermiş biri olarak, Beşiktaş'ta yer alan o zamanların Deniz Kuvvetleri Arşivi'nin ilk müdavimleri arasında yer almış ve bugünlerde bile girilmesi zor olan bu hazinede, kişisel ilişkileri sayesinde rahatça çalışma imkânı bulabilmiştir. "Vapurlar İçin Kömür Sorunu ve Doğu Akdeniz'deki Kömür Anbarları" (*Türk Denizcilik Tarihi Araştırmaları*, İstanbul 1986, s. 19-32) konulu makalesi oradaki mesaisini en iyi yansıtan örneklerdendir.

YÖK'ün kurulması sonrasında yüksek lisans ve doktora çalışmalarının sayıca arttığına işaret eden Hocamızın aynı şekilde lisan üstü seviyesinde bilimsel çalışmalar yaptırmaya ve bilim adamı yetiştirmeyi önemli bir vazife sayıyor ve bunu her vesile ile ifade ediyordu. Aşağıda kendisinin nezaretinde yapılmış yüksek lisans ve doktora tez çalışmalarının listesi verilmiştir. İncelendiğinde anlaşılacağı üzere akademik hayatı boyunca 31 yüksek lisans ve 23 doktora olmak üzere toplan 54 tezin danışmanlığını yürütmüş ve yine aşağıdaki listede dikkat çekildiği üzere bunlardan büyük çoğunluğu yayımlanarak bilim dünyasının istifadesine sunulmuştur.

Danışmanlığını yürüttüğü ilk öğrencisi şu anda Üniversitemiz Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü müdürü görevini yürüten Prof. Dr. Sabahattin Özel'dir. Yine ilk tez öğrencileri arasında yer alan Dr. Murat Cebecioğlu Tarih Bölümü'nden mezun olup, Sakarya'da öğretmenlik yaptığı sırada bir vesile ile eline geçen Mehmed Asaf (Saygun) Bey'in hatıra defterlerini Prof. Dr. Ali İhsan Gencer hocamızın nasıl ilgiyle incelediğini ve kısa bir süre içinde okuyarak, kendisine bu defteri bir yüksek lisans tezi olarak hazırlaması teklifini anlatırken; Hoca, Murat Bey'in daha önceden hazırlayarak o anda yanında hazır olan defter transkribini görünce, "sen farkında olmadan bir yüksek lisans tezi hazırlamışsın, yalnız bu transkribin akademik kriterler dahilinde ele alınarak, işlenmesi gerekir" şeklindeki teşvik edici ifadesine vurgu yapmaktadır. Hocamızın bu ilgi ve takipçiliğinin Türk tarihçiliğine faydalı birçok bilim insanı yetişmesinde, her zaman teşvik edici olduğu, hiçbir şekilde engelleyici olmadığı yukarıdaki örnekte olduğu gibi birçok kişi tarafından ifade edilmektedir.

Yaptırdığı tezlerin konularını seçerken, rastgele değil, bir bütünlük dahilinde seçtiği de aynı şekilde aşağıda verilen listeden anlaşılacaktır. Özellikle

Türk İnkılâp Tarihi, Ermeni Meselesi ve Ege Adaları konularında programlı çalışmalar yaptırdığını ve bu konuları verirken milli meselelerin aydınlanması ve ülke sorunlarına ışık tutmayı amaçladığını, yani tezlerin pratikte sağlayacakları sonuçların da en az ilmi değerleri kadar önemli olduğunu vurgulayan bir yaklaşım benimsediğini Hocamız çeşitli vesilelerle vurgulamıştır. Şüphesiz bu hassasiyeti düşünen bir kişi olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Bilgisini paylaşmaktan çekinmeyen, bilmediği hususlarda başkalarına danışmaktan hiçbir şekilde rahatsızlık duymayarak, bunun bir eksiklik değil erdem olduğunu bizlere bu şekilde öğreten Merhum hocamızın özellikle akademik çalışmaları sırasında hassasiyetle üzerinde durduğu bir husus da kadirşinaslıktır. Akademik çalışmaları sırasında yardımlarını gördüğü kişileri her zaman hatırlamış, hatta Türk Tarih Kurumu tarafından ikinci defa yayımlanan doktora tezinin (Ankara 2002) önsözünde, tezi sırasında yardımlarını gördüğü danışman hocası dışında, ikinci disiplin hocası Prof. Dr. Şahabettin Tekindağ ve Türk dili uzmanı Dr. Şükrü Güllüoğlu'nun isimlerini zikrederek, bir kez daha hatırlamayı ihmal etmemiştir. Gündelik yaşamında ise merhum hocası Prof. Dr. Ahmet Cevat Eren başta olmak üzere yetişmesinde emeği geçenlere dua etmeyi ihmal etmediği bilinmektedir.

Prof. Dr. Ali İhsan Gencer hocamızın zihninde sürekli Türk tarihinin çeşitli dönemleriyle ilgili sorunlar, konular ve projeler mevcut idi. Bazı konularda topladığı belgeleri zamanı geldiğinde genç akademisyen adaylarıyla paylaşır ve birlikte bilimsel çalışma yaparak, bilimsel bilgi ve tecrübesi ile yönlendiricilik ederdi. Bunun en son örneği *Türk-Amerikan Silah Ticareti Tarihi* adıyla (İstanbul 2008) yayımlanan kitaptır. Konu üzerinde daha önce bir araştırma yapmış, sonuçlarını tebliğ olarak ilmi bir Kongrede sunmuştur. Kendisi bu konunun daha derinlemesine incelenmesi gerektiğini ifade ederek, Doç. Dr. Ali Fuat Örenç ve bu satırların yazarına ortak bir proje yapmayı teklif etmişti. Yayınlanmış halini maalesef göremediği bu çalışma, Prof. Dr. Ali İhsan Gencer'in en son bilimsel çalışmasıdır. Ancak hemen belirtmek gerekir ki, yetiştirdiği sayısız öğrenci ve birçok bilim insanının çalışmaları sayesinde Türk tarihçiliği ve bilimine hizmeti bundan sonra da devam edecektir.

3) Eserleri

1) Yayınlar

a) Kitaplar

- 1) Bahriye'de Yapılan İslahat Hareketleri ve Bahriye Nezâretinin Kuruluşu (1789-1867), İstanbul 1985 (2. Baskı, Ankara 2002).
- 2) Türk Denizcilik Tarihi Araştırmaları, İstanbul 1986.
- 3) Türk İnkılap Tarihi, İstanbul 2008 (13. Baskı), (Dr. Sabahattin Özel ile birlikte).
- 4) İstanbul Darülfünunu Edebiyat Fakültesi Tarihçesi ve İlk Meclis Zabıtları, İstanbul 2004 (A. Arslan ile birlikte).
- 5) Türk-Amerikan Silah Ticareti Tarihi-I Belgeler, İstanbul 2008 (Ali Fuat Örenç ve Metin Ünver ile birlikte).

b) Makaleler

- 1) "Özel Bahriye Mektepleri Hakkında Bir Genelge (1851)", İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Tarih Enstitüsü Dergisi, 7-8, İstanbul 1977, s. 413-417.
- 2) "İlk Osmanlı Anayasasında Türkçe'nin Resmi Dil Olarak Kabulü Meselesi", Ankara 1978, Ankara Üniversitesi-Siyasal Bilgiler Fakültesi, Kanun-ı Esasinin 100. yılı Armağanı, s. 183-189.
- 3) "İstanbul Tersanesinde Açılan İlk Tıp Mektebi", İstanbul 1978, İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi, 31, İstanbul, 1978, s. 301-316.
- 4) "Sakız Adasında Açılan Özel Bahriye Mektebi", İ.Ü. Edebiyat Fakültesi, Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi, 8-9 (1979-1980), İstanbul 1980, s. 103-116.
- 5) "Harb Gemilerine Papaz Tayini Meselesi", Doğumunun 100. Yılında Atatürk'e Armağan, İstanbul, 1981, s. 351-366.
- 6) "Bahriye Meclisinin Kuruluşu ve Önemi", Birinci Askeri Tarih Semineri (Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı), Ankara (24-27 Mayıs 1983), Bildiriler, s. 235-247.

- 7) "Marine à vapeur et charbon turc du XIXe siècle" Revue De L'Occident Muslman Et De La Mediterranée, Les Ottomans en Méditerranée, 39, 1985, s. 107-112.
- 8) "İhtilâlcî Ermeniler'in <Kaza İhtilâl Teşkilatı> Talimatnâmesi", İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi, (Prof. Dr. İbrahim Kafesoğlu Hatıra Sayısı), 13, (1983-1987), İstanbul 1987, s. 577-606.
- 9) "Armenian Revolutionaries Regulations of "The Country Revolutionary Organization", The Eastern Question: Imperialism and The Armenian Community, Institute For The Study Of Turkish Culture, 74, Ankara 1987, s. 39-67.
- 10) "Nezaret Meclisleri'nin Osmanlı Diplomatikası'ndaki Yeri ve Önemi", Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri (30-2 Mayıs 1986), İstanbul 1988, s. 141-144.
- 11) "Karadeniz'e İlk Çıkan Osmanlı Padişahı II. Mahmud'un Varna Seyahati", Türk Dünyası Tarih Dergisi, 31, İstanbul 1989, s. 28-34.
- 12) "Claude Farrere'in Gözüyle Mustafa Kemal paşa, Milli Mücadele ve Türkler", İ.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yıllığı, IV, İstanbul 1989, s. 53-59.
- 13) "Bir Kuva-yı Milliye'nin Günlüğü 'Defter-i Hatırat' [Muhtar Bey'in Hatıraları Üzerine]" Askeri Tarih Bülteni, XVIII/35, Ankara 1993, s. 21-95 (Murat Cebecioğlu ile birlikte).
- 14) "1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi Rumeli Cephesi Vesikaları (Temmuz 1877), (63 sayfa belge ile birlikte)", Türk Tarih Kurumu Belgeler, XV\19, Ankara 1993, s. 205-244 (Nedim İpek ile birlikte).
- 15) "Atatürk'te Hoşgörü ve Taassup Kavramları", İ.Ü. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü Yıllığı, IX (1994-1996), İstanbul 1998, s. 117-121.
- 16) Redhouse'ın Türkçe Lügati Hakkında Mektubu", *İlmi Araştırmalar Dergisi* Sayı 6, İstanbul 1998, s. 331-343.
- 17) "Osmanlı Türklerinde Denizcilik", Osmanlı, VI, Ankara 1999, s. 569-589.

- 18) "Türkiye'de Denizcilik ve Türklerin denizciliğe Verdiği Önem", İkinci Denizcilik Gücü Sempozyumu (15-16 Haziran 1999), İstanbul 1999, s. 12-24.
- 19) "XIX. Yüzyılda Osmanlı Donanması ve Bahriye Nezareti", Türk Denizcilik Tarihi, (T.C. Başbakanlık Denizcilik Müsteşarlığı), Ankara 2002, s. 223-238.
- 20) "Baykan Sezer'i Anarken", Sosyoloji Yıllığı, Kitap-11, Baykan Sezer'e Armağan-Baykan Sezer ve Türk Sosyolojisi, İstanbul 2004, s. 235-236.
- 21) "Doğu-Batı Çatışması Ekseninde Anadolu Türk Denizciliğinin Başlaması", Sosyoloji Yıllığı, Kitap-12, Semavi Eyice'ye Saygı, Tarihte Doğu-Batı Çatışması, İstanbul 2005, s. 343-350.
- 22) "Abdülaziz Donanması ve Özellikleri", Donanma Komutanlığı 3üncü Deniz Harp Semineri, Ankara 2006, s. 3/5-3/15.
- 23) "Unutulmuş Bir Deniz Tarihçisi: Saffet Bey (1870-1913)", Vira, 6, İstanbul 2006, s. 49-53.
- 24) "Dersaadet Liman Nizamnamesi", I. Uluslar arası Eminönü Sempozyumu (17-19 Haziran 2006), Bildiriler, İstanbul 2006, s. 56-63.
- 25) "Dünya Basımında II. Wilhelm'in Kudüs ve Şam Ziyareti ve Gösterilen Tepkiler", Sosyoloji Yıllığı- Kitap 15, Sosyoloji ve Coğrafya, İstanbul 2006, s. 282-297.
- 26) "19. Yüzyılda Osmanlı Bahriyesinde Yapılan Yeniliklerin Devlet Siyasetine Etkileri", Türk Dış Politikası, I, İstanbul 2008, s. 139-164.

c) Bildiri

- 1) "XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Osmanlı Denizciliği ve Amerika", İ.Ü. İktisat Fakültesi Fındıkoğlu Armağanı (İstanbul 1977).
- 2) "Redhouse'nin Türkçe Lugatı Hakkında Mektubu", II. Milli Türkoloji Kongresi. (İstanbul 1979).
- 3) "Türkiye Ticaretiyle İlgili Manchester'da Yapılan Bir Toplantı", İstanbul 24-29 Eylül 1979), III. Milli Türkoloji Kongresi.

- 4) "Osmanlılarda Marş-ı Millinin Kabulü", IV. Milletlerarası Türkoloji Kongresi, İstanbul 20-25 Eylül 1982.
- 5) "Bitlis'te Ele geçirilen Ermeni İhtilalcilerinin Kaza İhtilal Teşkilatı Talimatnamesi", V. Milli Türkoloji Kongresi, İstanbul 26-30 Eylül 1983.
- 6) "Bahriye Meclisinin Kuruluşu ve Önemi", Birinci Askeri Tarih Semineri (Genelkurmay Askeri Tarih ve Stratejik Etüt Başkanlığı), Ankara 24-27 Mayıs, 1983.
- 7) "Nezaret Meclisleri'nin Osmanlı Diplomatikası'ndaki Yeri ve Önemi", Tarih Boyunca Paleografya ve Diplomatik Semineri (30-2 Mayıs 1986).
- 8) "Eflak ve Boğdan'ın Birleştirilmesi-Romanya'nın Teşekkülü", Romanya'da Türk Kültür ve Sanatının İzleri Sempozyumu, Köstence 28-21 Temmuz 1993.
- 9) "Ermeni Sorununda Dış Etkenlerin Rolü", T.C. İ.Ü. Rektörlüğü Uluslararası Türk-Ermeni İlişkileri Sempozyumu, 24-25 Mayıs 2001, İstanbul 2001, s. 67-77.
- 10) "Türk-Amerikan Silah Ticareti ile İlgili Vesikalar Üzerinde Görüşler (1830-1914)", XIV. Türk Tarih Kongresi, 09-13 Eylül 2002.
- 11) "Sözde Ermeni Soykırımı ve Türkiye " Kocaeli Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Kulübü, 24 Nisan 2003.
- 12) "Çanakkale Savaşları ve Bu Savaşların Milli Mücadeleye Etkileri" Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi 13-18 Mart 2003.
- 13) "Osmanlı Bahriyesinde Görevli Hıristiyan ve Ecnebi Memurlar (1848-1894)" Comite International D'Etudes Pre- czeçOttoman Et Ottomanes (CİEPO) Polonya-Varşova 14-19 Haziran 2004.
- 14) "The Impact Of Wilhelm II's Visit to Jerusalem And Damascus in The World Press", Symposium on Damascus During the Ottoman Period (Organised by IRCICA), 26-30 September 2005.
- 15) "Abdülaziz Donanması ve Özellikleri", Donanma Komutanlığı 3'üncü Deniz Harp Semineri, Donanma Komutanlığı, Gölcük (Kocaeli), 19-21 Nisan 2006.

- 16) "Mısır Valisi Mehmed Ali Paşa'nın İstanbul Ziyareti Meselesi" International Conference on Egypt During the Ottoman Era, 26-30 Kasım 2007, Kahire/Mısır.
- 17) "Dersaadet Liman Nizamnamesi, I. Uluslararası Eminönü Sempozyumu (17-19 Haziran 2006).

d) Ansiklopedi Maddeleri

- 1) "Abdürrahim Muhib Efendi" DİA, I, İstanbul 1988, s. 292-293.
- 2) "Ahmet Esad Paşa" DİA, II, İstanbul 1989, s. 64.
- 3) "Ayestefanos Antlaşması", DİA, IV, İstanbul 1991, s. 225.
- 4) "Bahriye", Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi (DİA), IV, İstanbul 1991, s. 501-509.
- 5) "Bahriye Nezareti", DİA, IV, İstanbul 1991, s. 511-512.
- 6) "Berlin Antlaşması", DİA, V, İstanbul 1992, s. 516-517.
- 7) "Hasan Paşa, Çatalcalı", DİA, XVI, İstanbul 1997, s. 335.
- 8) "Hüseyin Avni Paşa", DİA, XVIII, İstanbul 1998, s. 526-527.
- 9) "Saffet Bey", DİA, XXXV, İstanbul 2009, s. 466.

e) Kitap Tanıtma

- 1) Dr. Rifat Uçarol, 1878 Kıbrıs Sorunu ve Osmanlı İngiliz Anlaşması (Adanın İngiltere'ye devri), İstanbul 1978. İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi. 10-11, İstanbul 1981.

2) Yönetilen Tezler

a) Yüksek Lisans

- 1) Sabahattin Özel, Kocaeli ve Sakarya İllerinde Milli Mücadele (1918-1922), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1986 [Bu çalışma aynı isimle (İstanbul 1987) basılmıştır].

- 2) Gülden Sarıyıldız, Karantina Teşkilatının Kuruluşu ve Faaliyetleri (1835-1876), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1986 [Bu çalışmanın geniş bir özeti aynı isimle (Belleten, 222, Ankara 1994, s. 329-376) yayınlanmıştır].
- 3) Tayyip Saygılı, Atatürk'te Milli Şuur Fikri, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü 1989.
- 4) Ahmet Altıntaş, Milli Mücadele Döneminde Afyon ve Havalisi (1919-1922), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1990.
- 5) Ahmet Yaşar Altınkaya, Uşak ve Havalisinde Milli Mücadele (1919-1922), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1990.
- 6) Fatma Erten, Vak'a-i Hayret-Nüma, Belgradî Raşid Paşa, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1991.
- 7) Murat Cebecioglu, Mehmed Asaf (Saygun) Bey'in hatıra defterleri - I.Volga kıyılarında (Esaret hatıra ve maceraları) II.Muhtıra, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1991. (Mehmed Asaf Bey'in Hatıra Defterleri [Bu çalışma Volga Kıyılarında Esaret Hatıra ve Maceraları ve Muhtıra adıyla (İzmir 1994) yayınlanmıştır].
- 8) Rahmi Şavlı, 1929 Dünya Ekonomik Buhranı ve Türkiye'ye Yansıması, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü 1993.
- 9) Cahide Zengin, Harf İnkılabının İstanbul Basımındaki Yansımaları, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü 1993.
- 10) M. Muhammet Arpacı, Lausanne Barış Konferansında Ege Adaları, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü 1993.

PROF. DR. ALİ İHSAN GENCER'İN HAYATI

- 11) Ramazan Doğan, Ermeni Tezvirat-ı Fesadiyesinin Zahir İhracı, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü 1993.
- 12) Şebnem Avcı, İzmir Suikastı ve Türk Basını, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü 1994.
- 13) Jongil Kim, İlk Osmanlı Parlamentosunun Yapısı ve Faaliyetleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1994.
- 14) Ali Fuat Örenç, Yakın Dönem Tarihimizde Sisam Adası (1821-1923), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1995.
- 15) Sabri C. Sannav, Yakın Dönem Tarihimizde Sakız Adası (1821-1923), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1995.
- 16) Antonois Pavlids, Yunan Kaynaklarına Göre Mübadele Meselesi (1918-1930), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1997.
- 17) Ş. Şebnem Duran, Nutuk'ta Mustafa Kemal Paşa'ya Karşı Çıkanlar ve Mustafa Kemal'in Onlara Cevabı, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul 1998.
- 18) F. Vildan Öztürk, Türk Kamuoyunda Kadın ve Kadın Hakları, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul 1999.
- 19) Fatma Rezzan Ünalp, Türk Basınında Sadabad Paktı, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü 1999.
- 20) Songül Doğan, Lozan Barış Görüşmeleri ve Antlaşması'nın Türk Kamuoyunda Etkileri, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü 1999.
- 21) Gürbüz Yavuz, Hareket Ordusunun Gelişinin İstanbul Basınındaki Yankıları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2000.

- 22) Seydi Vakkas Toprak, Birinci Meşrutiyet'in İlanı Meselesi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2001.
- 23) Mehmet Akçimen, Mustafa Kemal Paşa ve İskenderun Sancağı, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2001.
- 24) Seher Dilber Kurçeren, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşının Türk Basınına Yansıması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2001.
- 25) Betül Batır, Osmanlı Devleti'nin Uluslar arası Barış konferansına Resmen Katılması Sorunu- Parlamenterler arası Birlik-, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2002.
- 26) Ali Türkoğlu, Bulgaristan'da Osmanlı Tarih İncelemeleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2003.
- 27) Elif Erden, Yakıdönem Tarihimizde Taşoz Adası, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2004.
- 28) Metin Ünver, Tanzimatın Midilli Adasında Tatbiki, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2006.
- 29) Leonidas Moiras, 1909 Gudi Darbesinin Türk ve Yunan Kamuoyuna Yansımaları, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2006.
- 30) Hayriye Muhammedi, Vefa Lisesinin Eğitim Tarihimizdeki Yeri ve Önemi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2006.
- 31) Ayşe Özakbaşı, İstanbul Basınında Gayrimüslim Azınlıklar (30 Ekim 1918-24 Temmuz 1923), İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü 2007.

b) Doktora Tezleri

- 1) Sabahattin Özel, Milli Mücadelede Trabzon, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1998. (Bu çalışma Türk Tarih Kurumu tarafından aynı isimle [Bu çalışma Türk Tarih Kurumu tarafından aynı isimle (Ankara 1991) basılmıştır].

- 2) Gülden Sarıyıldız, Hicaz Karantina Teşkilâtı (1865-1914), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1989. [Bu çalışma Türk Tarih Kurumu tarafından (Ankara 1996) aynı isimle basılmış, daha sonra Arapça'ya çevrilerek (Riyad 1999) yayımlanmıştır].
- 3) Zekai Güner, Trakya-Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyetinin Kuruluşu ve Faaliyetleri, (1 Aralık 1918-13 Mayıs 1920), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1992. [Bu çalışma Atatürk Araştırma Merkezi tarafından aynı isimle (Ankara 1998) basılmıştır].
- 4) M. Metin Hülâgü, Gazi Osman Nuri Paşa (1833-1900, Askeri ve Siyasi Hayatı), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1992 [Bu çalışma aynı isimle (İstanbul 1995) basılmıştır].
- 5) Orhan Hülâgü, Milli Mücadele Döneminde Bursa ve Havalisi (1918-1922), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1994 [Bu çalışma Milli Mücadele'de Bursa adıyla (İstanbul 1998) basılmıştır].
- 6) Kemal Çelik, Milli Mücadele Döneminde Adana ve Havalisi (1918-1922), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1995 [Bu çalışma Türk Tarih Kurumu tarafından aynı isimle (Ankara 2000) basılmıştır].
- 7) Faruk Yılmaz, Hukukî-İktisadî-Malî Yönleriyle Osmanlı Borçlarının (Duyun-u Umûmiye-i Osmaniye'nin) Tasfiyesi Meselesi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1995. [Bu çalışma Devlet Borçlanması ve Osmanlı'dan Cumhuriyete Dış Borçlar (Düyûn-u Umumiye) adıyla (İstanbul 1996) basılmıştır].
- 8) Murat Cebecioğlu, Mirliiva Hasan Muhiddin Paşa'nın Özel Defteri (Yemen, Irak ve Gilan Olayları) 1905-1912, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1996.

- 9) Fatma Ürekli, Sanayi-i Nefise Mektebinin Kuruluşu ve Türk Eğitim Tarihindeki Yeri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1997.
- 10) A.H. Erol Özbilgen, Müşir Süleyman Hüsnü Paşa (1838-1892) Askeri ve Siyasi Hayatı, Kişiliği, Eserleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1997 [Bu çalışma Osmanlının Balkanlardan Çekilişi: Süleyman Hüsnü Paşa ve Dönemi adıyla (İstanbul 2006) basılmıştır].
- 11) Cahide Zengin [Ahtabay], Türkiye ve Yunanistan Devletleri Arasında Mübadele Meselesi ve Kamu Oyu (1918-1930), İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü 1998 [Mübadelelerin Mazlum Misafirleri: Mübadele ve Kamuoyu 1923-1930 adıyla (İstanbul 2007) basılmıştır].
- 12) Recep Karacakaya, Türk Kamuoyu ve Ermeni Meselesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul 1999 [Bu çalışma aynı isimle (İstanbul 2005) basılmıştır].
- 13) Salih Tunç, İşgal Döneminde İstanbul Basını, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü 1999.
- 14) Jongil Kim, Türkiye ve Güney Kore Devrimlerinde Atatürk ve Park-Cong-Hi'nin Önderlikleri Hakkında Mukayeseli Bir Çalışma, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 1999.
- 15) Tefik Temelkuran, Gazavat-ı Cezayirli Gazi Hasan Paşa (Tahlil ve Tenkitli Metin), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2000.
- 16) Ali Fuat Örenç, Yakın Dönem Tarihimizde Rodos Adası, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2001.[Bu çalışma Yakın Dönem Tarihimizde Rodos ve Oniki Ada adıyla (İstanbul 2006) basılmıştır].
- 17) Fatma Gül Demirel, Adliye Nezaretinin Kuruluşu ve Faaliyetleri (1876-1914), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

PROF. DR. ALI İHSAN GENCER'İN HAYATI

2003 [Tez, Adliye Nezareti: Kuruluşu ve Faaliyetleri 1876-1914 adıyla (İstanbul 2009) basılmıştır].

- 18) Hicabettin Sarı, Fransız Basını ve Türk-Ermeni Meselesi, İstanbul Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, İstanbul 2003.
- 19) İshak Keskin, Yakınçağ'dan Günümüze Türkiye'de ve Avrupa'da Arşivcilik Eğitimi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2003 (İkinci danışman: Doç. Dr. Ayşe Üstün).
- 20) Sabri Can Sannav, Yakındönem Tarihimizde Limni Adası, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2004.
- 21) Adem Ölmez, Gazi Ethem Paşa'nın Askeri ve Siyasi Hayatı (1844-1909), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2004.
- 22) Özkan Keskin, Orman ve Ma'adin Nezareti'nin Kuruluşu ve Faaliyetleri, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2005.
- 23) Abdulnasır Yiner, Müşir Recep Paşa'nın Askeri ve Siyasi Hayatı (1842-1908), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü 2006.

